

Судова вибухотехнічна експертиза як джерело доказування при розслідуванні кримінальних вибухів

Судова вибухотехнічна експертиза, як правило, носить комплексний характер і проведення її вимагає залучення фахівців, що мають спеціальні знання в різних галузях науки і техніки. Крім того, за фактом вибуху нерідко виникає необхідність в призначенні інших експертиз, послідовність проведення яких визначається з урахуванням інформації отриманої на стадії попереднього дослідження криміналістичних слідів, що є основними об'єктами подальших досліджень.

Інакше кажучи, важлива для слідства і розшуку інформація повинна бути збережена, а речові докази вчасно досліджені. Досягнути цього - одна з головних вимог криміналістичного підходу щодо дослідження усієї сукупності ознак, які виражають властивості речових доказів. На жаль, існуюча практика вказує на те, що ця вимога не завжди виконується на стадії виявлення і фіксації слідів, зокрема слідів вибуху. Присутні непоодинокі випадки коли допускаються помилки, які знищують сліди на тих об'єктах, що вилучаються з місця події за фактом вибуху.

Наприклад, на окремих елементах вибухового пристрою з тієї або іншої причини, що не піддалися значним деформаціям і руйнуванням, можуть знаходитися сліди папілярних візерунків рук, які можливо належать особам, причетним до здійснення кримінального вибуху. А за умови їх правильної фіксації і вилучення, дані сліди можуть стати основними доказами у справі, що викликає необхідність призначення дактилоскопічної, трасологічної і інших видів експертиз.

На жаль, як показує практика, традиційні сліди (рук, ніг, інструментів, транспортних засобів і т.п.) на місцях вибухів в переважній більшості випадків безповоротно втрачаються, в результаті безконтрольної присутності великої кількості випадкових осіб та неувважності спеціалістів.

При виявлених на місці вибуху потожирових виділень, крові, волосся, доцільно проведення біологічної експертизи. Дослідження у рамках фізико - хімічної експертизи виявлених мікрооб'єктів, таких як волокна одягу, сліди нафтопродуктів, частки речовин та ін., дозволяє отримати інформацію про їх природу, вид матеріалу і його властивості.

Перелічені вище експертні дослідження проводяться з використанням відповідних методик, що дозволяють уникнути знищення об'єктів-носіїв. Вони здійснюються до проведення хімічного дослідження по виявленню слідової кількості підірваної вибухової речовини у рамках вибухотехнічної експертизи. У зв'язку з цим при проведенні дактилоскопічної, біологічної, фізико-хімічної експертиз, за фактом вибуху, потрібно прийняти комплекс заходів, що

забезпечує збереження мікрочастиноквибухової речовини, на досліджуваних речових доказах, які можуть бути носіями слідів підірваної вибухової речовини.

В процесі огляду поданих на експертизу речових доказів експерт, що спеціалізується по виконанню вибухотехнічних експертиз об'єднує їх в групи, оцінює можливу інформативність і виділяє характерні сліди, придатні для глибшого вивчення. Крім того, намічені напрями досліджень, необхідні для вирішення поставлених питань, вимагають використання більше вузькоспеціалізованих знань в галузі фізики, хімії, металознавства, трасології т.п. При цьому в першу чергу проводяться дослідження, що не призводять до руйнування і знищення речових доказів.

Різноманіття матеріалів і речовин, використовуваних в конструкціях вибухових пристроїв, вимагає проведення криміналістичного дослідження по встановленню їх групової приналежності на основі різних експертних методик.

Сліди вибухової речовини в основному досліджуються краплинними аналітичними реакціями, методами тонкошарової хроматографії. Використовуються також газова, газорідинна і рідинна хроматографія, інфрачервона спектрометрія, рентгеноструктурний аналіз. Для визначення компонентів піротехнічних складів зазвичай застосовуються елементний спектральний і мікро-спектральний методи.

Встановлення конструкції вибухового пристрою і його окремих елементів часто вимагає проведення металографічного дослідження, яке дозволяє визначити марку використаного металу, оцінити потужність вибухової речовини по зміні структури металу в результаті вибухового навантаження. А за наявності зварних або паяних швів дозволяє встановити застосовану зварювальну техніку, матеріали, марку електродів, тип припою.

У практиці виконаннявибухотехнічних експертиз доводиться стикатися з випадками дослідження шматків книги, використаної в якості корпусу або елемента вибухового пристрою, а також виробів з картону, (корпуси більшої частини піротехнічних виробів), в зв'язку, з чим виникає необхідність аналізу паперу, а також вивчення частини тексту, що зберігся частково.

Найчастіше доводиться вирішувати питання, що відносяться до області трасологічної експертизи. Тут мається на увазі можлива діагностика і ідентифікація за слідами інструментів або устаткування, використаних для виготовлення деталей і вузлів, відновлення цілого по частинам.

Тому, експертизи по справах пов'язаних з вибухами, як правило, складні і вимагають тривалого часу і відповідного техніко-криміналістичного оснащення для їх проведення. Проте відповіді на цілу низку запитань, важливих для уточнення версій і організації невідкладних оперативно-розшукових заходів, можуть бути отримані слідчим в найкоротші терміни за умови його тісного контакту з експертами-вибухотехніками вибухотехнічних підрозділів.

Список використаних джерел

1. БахинВ.П. Библиографический указательд иссертаций по криминалистике / В.П. Бахин, Е.Н. Викторова, А.В. Ищенко.-М., 1989.-156 с.

2. Іщенко А.В. Методологічні проблеми криміналістичних наукових досліджень: Монографія / За редакцією І.П. Красюка / А.В. Іщенко. - К.: Національна академія внутрішніх справ України. - 2003. - 359 с.
3. Плескачевский В.М. Оружие в криминалистике: понятие и классификация. / В. М. Плескачевский - М.: "Спарк", 2001.
4. Про судову експертизу : № 4038-ХП за станом на 25 лютого 1994 р. / Верховна Рада України. - Офіц. вид. - К. : Парлам. вид-во, 1994. - № 28. - 232 с.
5. Українсько-російський словник спеціальних термінів криміналістичної експертизи холодної зброї / Г.К. Авдеева, О.Ф. Дьяченко, В.О. Рябухіна- Х.: ХНДІСЕ, 2008. - 208 с.
6. Пащенко В.И., Рувін А.Г. „Использование специальных знаний при расследовании преступлений, совершенных с использованием взрывных устройств”. - К. 2002 р.
7. Дільдін Ю.М. та інш. „Место взрыва как объект криминалистического исследования .” - М., 1995 р.
8. Лісіченко В.К. „Советская криминалистика. Методика расследования отдельных видов преступлений” - К. 1988 р.
9. Кофанов А.В., Кобилянський О.Л., Приходько Ю.П. Особливості проведення огляду і збору слідової інформації на місці кримінального вибуху - Методичні рекомендації. - К.: УкрДГРІ, 2013. - 36 с.

Пустова Г.О., курсант 4-го курсу ННПФЕКП НАВС

Науковий керівник: Приходько Ю.П.

Вибухові пристрої та правила поводження з ними

Під вибуховим пристроєм розуміють спеціально виготовлений промисловим або саморобним способом пристрій одноразового застосування, який при певних обставинах спроможний до вибуху з утворенням вражаючих факторів за допомогою використання енергії хімічного вибуху;

У загальному вигляді вибуховий пристрій може складатися з таких компонентів: заряду вибухової речовини (ВР), засобу підризу (детонатор), механізму приведення в дію (датчик цілі), корпусу та маскуючих матеріалів (пакети, коробки і т. п.).

За способом виготовлення, вибухові пристрої поділяються на пристрої промислового та саморобного виготовлення. *Вибухові пристрої промислового виробництва* господарського призначення часто використовуються в гірничодобувній, нафтовій і газовій промисловості, в будівництві, при проведенні кінозйомок. Вони являють собою конструктивно оформлені заряди вибухових речовин тобто заряди, які випускаються промисловістю в певному об'ємі і певної маси. Ці заряди готові для використання, але для приведення їх в дію необхідні засоби підризу. *Саморобні вибухові пристрої* — [вибухові предмети](#), вироблені індивідуально або групою осіб, завдяки [хімічним](#)